

Kšicová, Danuše

Listy F.X. Šaldy Františku Táborskému

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1969, vol. 18, iss. D16, pp. [193]-214

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108049>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

DANUŠE KŠICOVÁ

LISTY F. X. ŠALDY FRANTIŠKU TÁBORSKÉMU

F. X. Šalda (1867–1937) se znal s Františkem Táborským (1858–1940), básníkem, uměleckým kritikem, překladatelem ruské klasické poezie a jejím nadšeným popularizátorem, dlouhá léta. Velmi si ho vážil jako umělce, překladatele i člověka. R. 1894 uveřejnil Šalda v Literárních listech svou recenzi třetí knihy básní Fr. Táborského *Melodie*, v níž pronikavě vystihl podstatu jeho básnické tvorby. Charakterizoval Táborského jako výrazného simplicistu, nacházejícího inspiraci jen uprostřed přírody, kam neustále prchá z města. Uměleckou metodu Táborského – hledání nových forem, jež však naplňuje starým obsahem – pokládá Šalda za pochybenou. Přes tento ostrý soud, v podstatě zdůrazňující epigonský charakter tvorby Táborského, vyjadřoval se Šalda o jeho básnickém díle později velmi příznivě. V jubilejním článku k šedesátinám Táborského (*František Táborský*, *Kmen* 1917–18, č. 49, s. 5, 17. 1. 1918) označil jej Šalda za nejsilnější zjev tzv. Bartošovy moravské národní školy. Nejvýše zde oceňuje druhou, epickou sbírku Táborského *Stará komedie* (1892), kterou nazývá „smělým a významným uměleckým činem své doby“, pokládá ji za to „nejlepší, co vzrostlo u nás ze setby puškinské“. Podobně vysoce oceňuje zde i jeho činnost překladatelskou, literárněhistorickou, učitelskou a umělecko-sběratelskou. O překladech Táborského vyjadřuje se Šalda velmi příznivě také jinde. V jedné své noticce, nazvané příznačně *Zamrzlý Lermontov* (*Kmen* 1, 1917–18, č. 5, s. 9), kritizuje velmi ostře redaktora Sborníku světové poezie Antonína Klášterského za línost při vydávání třetího svazku Lermontovovy poezie v překladu Františka Táborského. Tento překlad ležel v nakladatelství téměř čtyři roky, od r. 1914 do r. 1918. Jeho vydání pak bylo podnětem k Šaldovu článku *Siluetka Lermontova* (*Venkov* 6. 10. 1918, č. 232, str. 2–3, 13. 10. 1918, č. 238, str. 2–3, knižně v *Časových a nadčasových*, Melantrich, Praha 1936, str. 269–277), v němž se český kritik vyjadřuje o Lermontovovi s obdivem a velmi zasvěceně. Z překladů Táborského po zásluze vyzvedá zvláště tlumočení *Písně* o smělém kupci Kalašnikovu.

Podobným duchem jsou naplněny i dopisy, které psal Šalda Táborskému v době, kdy se nemohli osobně setkat. Oba žili totiž po celou dobu v Praze, a zvláště v letech, kdy si nejčastěji psali, se také nejvíce stýkali. Z oboustranné korespondence zachovaly se jen dopisy Šaldovy. Jak mi potvrdil šaldovský badatel Dr. Emil Macek, sběratel Šaldovy korespondence Dr. Bohumír Lífka i paní Libuše Šaldová-Blažková, vdova po bratru F. X. Šaldy Aloisovi, jimž při této příležitosti srdečně děkuji, byly dopisy

Táborského Šaldovi s největší pravděpodobností zničeny za bombardování Prahy 14. února 1945. Tehdy byl totiž vybombardován vinohradský byt Aloise Šaldy, kde byla většina korespondence uložena. Celkem se zachovalo 26 Šaldových dopisů, 3 korespondenční lístky a 6 nedatovaných navštívenek z let 1906–1919, poslední pravděpodobně z r. 1922–23. Jsou uloženy v pozůstalosti Františka Táborského v Literárním archívu Památníku národního písemnictví v Praze.

Většina listů se týká redakční spolupráce F. X. Šaldy s Františkem Táborským. Šalda se na Táborského obvykle obrací jako redaktor časopisů, v nichž postupně působil – Volných směrů, Noviny, České kultury a Kmene – s výzvou, aby se Táborský stal přispěvatelem jeho listů. Posléze pak komentuje jednotlivé příspěvky při jejich postupném uveřejňování. Tyto Šaldovy dopisy dávají nahlédnout do jeho redakční kuchyně. Šalda se zde představuje jako energický a průbojný redaktor, který si uměl získávat dobré spolupracovníky a dovedl je i podněcovat k intenzívnější činnosti. Poněvadž se k Táborskému obrací především jako k překladateli a znalci ruské literatury, setkáme se tu s mnoha zajímavými Šaldovými soudy, které nasvědčují tomu, že Šalda se o ruskou literaturu velmi zajímal a že ji také dobře znal. Zvláště zajímavé je Šaldovo přiznání, že kvůli Puškinovi a Lermontovovi se „na stará kolena učí rusky“. (Viz Šaldův dopis z 30. ledna 1911.) O Šaldově vřelém vztahu k Lermontovovi a jeho románu Hrdina naší doby mluví také fakt, že jedním z Šaldových pseudonymů je jméno hlavního hrdiny tohoto románu – Pečorin.

Dostí velká část korespondence z let 1912–17 se týká pedagogické spolupráce Františka Táborského s F. X. Šaldou. V r. 1912 byly totiž při Vyšší dívčí škole v Praze, kde Táborský od r. 1885 učil a kde se stal r. 1912 ředitelem, zřízeny z jeho iniciativy a na podnět inspektorů prof. Dr. J. Deyla, Renaty Tyršové a J. Schröttera Vyšší ženské kursy. Jejich účelem bylo doplňovat a rozšiřovat vzdělání bývalých studentek Vyšší dívčí školy a všech mladých, nejméně sedmnáctiletých dívek a paní, které nechtěly studovat na vysoké škole. Kursy se konaly po dobu dvanácti let – od r. 1912 do r. 1924, kdy zanikly. Byly to volné přednášky předních odborníků, do nichž se posluchačky mohly zapsat podle svých zájmů. Vybrat si mohly vždy z pěti disciplín, mezi nimiž bývala zastoupena psychologie, filosofie, hygiena či botanika, pedagogika, zaměřená hlavně na výchovu dítěte (byla určena především pro učitelky mateřských škol), dějiny umění a literární historie. F. X. Šalda zde přednášel od r. 1912 do r. 1919, kdy byl (v r. 1918) jmenován řádným profesorem románských literatur na Karlově universitě. Ve svých čteních se soustředil na tato témata:

- 1912–13: *J. J. Rousseau a počátkové romantismu západního*
K. H. Mácha a jeho dědicové
Počátkové romantismu západního – Anglie a Německo
- 1913–14: *Drama*
- 1914–15: *Epos a román*
- 1915–16: *O moderním románě západním a východním, č. I. Román západní.*
- 1916–17: *Moderní román západní a východní, č. II.*

1917—18: *Moderní román východní, č. II.*

1918—19: *O vynikajících zjevech moderní poezie české.*

Šaldovy dopisy Táborskému jsou zajímavým dokladem především o stylu jeho práce, ale zpravují nás také o jeho názorech literárně estetických. Částečně dávají nahlédnout i do pisatelova osobního života. Přesvědčují nás, jak iniciativní byl Šalda jako redaktor, i když sám přiznává v dopise z 10. dubna 1912, že ho žurnalistika „opravdu tíží a trudí“. K pedagogické činnosti přistupoval Šalda rád, viděl v ní možnost úniku z existenční nejistoty, v níž po celá léta žil. Počáteční nezájem posluchaček jej sice značně rozladil, takže se chtěl kursů zcela zřeknout; nakonec zde však přednášel po celých sedm let. V každém případě se Šaldovo působení ve Vyšších ženských kursech dá pokládat za dobrou přípravu pro jeho pozdější práci na vysoké škole.

Při přetiskování Šaldových dopisů dovolila jsem si některé grafické úpravy. Týkají se především označování odstavců, které Šalda tvoří zásadně jen krácením předchozího řádku. Pro větší výraznost volím běžný způsob značení odstavců. Podle současné normy upravuji toto: počátky dopisů po oslovení, zakončeném čárkou, píše malým písmenem, ačkoli Šalda užíval písmene velkého. Rovněž zvrtná zájmena Svůj, Svých, Svého atd. píše malým písmenem, stejně jako titul profesor uprostřed oslovení. Doplnuji zapomenuté tečky za datem a vynechávám tečky za podpisem. V jednom případě opravuji kvantitu — místo „s Vaším principem“ píše „s Vaším“. Upravuji také vyslovený Šaldův přepis ve větě: „... o poslední kriteria a principy...“ (místo „principů“) a ve větě „básníka ... krásných a výrazných veršů“ (místo „krásné a výrazné verše“).

1

Vážený pane profesore,

dodatkem k dnešnímu našemu rozhovoru dovoluji si upozorniti Vás, že v „Beilage zur Allgemeinen Zeitung“ (mnichovské) vyšla asi před čtrnácti dny studie o Merežkovském od kteréhosi Němce¹: snad by Vám posloužila nějakým bibliografickým údajem. Těším se, že přes všechny překážky dostaneme od Vás studii o Merežkovském².

Poroučím se Vám uctivě.

*V Praze — III, Lužická 10,
29. září 1906.*

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (134 mm×174 mm), perem na str. 1.

¹ Jde o článek Dr. Rudolfa Stübe, Leipzig, *Dmitry Sergejewitsch Mereschkowski und seine Dichtung*, Beilage zur Allgemeinen Zeitung, München, 2. 9. 1906, č. 203, str. 425—428.

² F. X. Šalda se na Táborského obrací jako redaktor Volných směrů, které spoluredigoval v letech 1903—1907. Příspěvek o Merežkovském Táborský zřejmě slíbil proto, že se v té době tímto autorem aktivně zabýval. Svědčí o tom ta okolnost, že r. 1906 uveřejnil ve Slovanském přehledu ve svém překladu sedm básní Merežkovského, uvedených charakteristikou básnického a románového díla Dmitrije Sergejeviče Merežkovského. Srov.: Fr. Táborský, *Z nové poezie ruské*, Merežkovskij D. S., Bůh; Morituri; Děti noci; Modré nebe; I chci, však nemohu; O kdyby duše má; Mrzák (Slovanský přehled 9, 1906, str. 289—294, úvod o autorovi na str. 289—290).

Praha-III., Lužická 10.
1. II. 1907

Vážený pane profesore,

neohlédl jsem se po nikom, kdo by mně napsal článek o Merežkovském: doufal jsem, že obdržím dříve nebo později stať o něm od Vás. Ale stalo se čirou náhodou, že mně asi před čtrnácti dny poslala pí Pohorecká z Kouřimě¹, sua sponti, nevyzvána, kapitolu o Monně Lise z „Leonarda da Vinci“² a otázala se mne zároveň v listě, nechtěl-li bych od ní článek o Merežkovském. Hovořil jsem o věci s přítelem Štencem³, který mínil, že od Vás asi sotva článek dostaneme⁴ — i přijal jsem nabídku pí Pohorecké⁵.

Soudím jako Vy, že Merežkovský jest autor tak bohatý a hluboký, že si zaslouží kritického osvětlení a ocenění z různých stran i od různých lidí, a jsem ochoten tisknout vedle článku pí Pohorecké i jiný kritický projev o něm, dostanu-li jej, v první řadě ovšem projev Váš. Ostatně, nemusím Vás snad ujišťovati, že i každý jiný příspěvek Váš, ať o ruských věcech uměleckých, ať o tematě jiném, jest mně vítán, a že jej s opravdovou radostí uveřejním: jest dávným mým přáním, získati „Volným Směrům“ pevný kmen dobrých spolupracovníků s kritickým rozhledem.

Pí Pohorecká nabízela mně překlad románu o Leonardovi da Vinci do knihovny „Volných Směrů“ a rád bych jej přijal, když jsem se včera dočetl, že vydá jej co nejdříve Sokol v nějaké svojí knihovně⁶. Škoda! Pí Pohorecká pracovala nadarmo. Rád bych nyní viděl v naší knihovně některé jiné dílo Merežkovského, ať některou studii filosoficky kritickou, ať některé novelly italské⁷. Jest smutné, že nás dávno i tu předešli Němci a Francouzi.

Prosím Vás, abyste si tedy vysvětlil laskavě situaci, proč jsem přijal nabídku pí Pohorecké, a neviděl v tom žádné tendence nebo ostnu. Není jich prostě!

Poručím se Vám v upřímné účtě.

F. X. Šalda

Dopis, 1 dvojlíst, (135 mm×134 mm), perem na str. 1—3, dopisní papír s natištěnou adresou v hlavičce na str. 1 vpravo nahoře.

¹ Zofie Pohorecká - Šebková (1877—1963), spisovatelka, překladatelka z pěti jazyků (ruštiny, angličtiny, polštiny, italštiny, němčiny), sociální pracovnice a redaktorka ženských časopisů. Nejvíce překládala z ruské klasické i soudobé literatury, kterou popularizovala i články literárněhistorickými a literárněkritickými. Celkem přeložila na třicet děl, např. Aksakovovy romány Rodinná kronika a Děťství Bagrova vnuka, Gogolova Tarase Bulbu, dva romány P. D. Boborykina, práce V. I. Němiroviče-Dančenka, povídky L. N. Tolstého a nejvíce novely A. P. Čechova. Z Merežkovského přeložila kromě Leonarda da Vinci, z něhož uveřejnila jen kapitolu o Monně Lise, Florencké novely, Luza na postupu, Život a dílo L. N. Tolstého a F. M. Dostojevského. Ukázkou z tohoto díla otiskl Šalda r. 1913 v České kultuře: D. S. Merežkovskij: Z knihy „Tolstoj a Dostojevskij“.

² Srov. D. S. Merežkovskij, *Monna Lisa Gioconda*, autorizovaný překlad Žofie Pohorecké (Volné směry 11, 1907, str. 101–103, 126–148, 195–214). Knižně vydal Jos. Pelcl, Praha 1911.

³ Jan Štenc (1871–1947), český nakladatel, původně dřevorytec, spolupracovník Volných směrů. Založil v Praze r. 1913 Štencův grafický kabinet, vzorný reprodukční ústav, spojený s nakladatelstvím umělecké literatury.

⁴ Vyžadovaný článek o Merežkovském Táborský skutečně nenapsal.

⁵ Ani tento článek nebyl ve Volných směrech uveřejněn.

⁶ Srov. D. S. Merežkovskij, *Leonardo da Vinci*, díl I.–II. Přeložila Věra Čalounová (Levná osvětová knihovna, K. S. Sokol, Praha 1907).

⁷ V Knihovně Volných směrů žádné dílo Merežkovského nevyšlo. Příčinou bylo patrně i to, že Šalda r. 1907 redakci Volných směrů opustil.

3

Praha-III, Lužická 10.
22. II. 1907.

Vážený pane profesore,

potěšil jste mne velmi svým milým listem i přiloženým překladem básně Merežkovského. Uveřejním ji co nejdřív, asi v třetím čísle (druhé jest již vysázeno): jest to krásná dokonalá báseň¹. Souhlasím úplně s Vaším principem překladatelským: *unum necessarium* při překladě jest, aby překlad sám o sobě byl dokonalým uměleckým organismem, tedy abych měl před sebou v tomto případě krásný a vyrovnaný básnický organism český. A toho jste plně dosáhl.

Budu hledět, abychom za „Leonarda da Vinci“, kterého nám předjal Sokol, vydali co nejdřív v Knihovně v. Směrů jiné dílo Merežkovského². Jeho „Michelangela“ (s některými italskými sujety) jsem četl v němčině³ a zasáhl mne hlubokým otřesným dojmem.

Nezapomínejte nás, prosím, ani napříště!

S díkem a výrazem plné úcty

Váš

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (110 mm×148 mm), perem na str. 1–2, vpravo nahoře hlavička s adresou.

¹ Zaslaný překlad Táborského ve Volných směrech otištěn nebyl.

² Tento Šaldův plán se neuskutečnil. Srov. poznámku 7 k dopisu č. 2.

³ Dmitry Sergejewitch Mereschowski, *Michelangelo und andere Novellen aus der Renaissancezeit*. Deutsch von C. v. Gütchcow. Schulze u. Co., Leipzig 1905.

4

V Praze-III., Lázeňská 10.
14. list. 1910.

Vážený pane profesore,

dovoluji si pozvatí Vás k spolupracovníctví na „Novině“¹. Nepředpisuji Vám nijak obor ani výrazu — každý Váš příspěvek bude

mně vítán, ať verš, ať prósa, ať belletrie, ať studie kritická. A bylo by mně velmi milé, kdyby nezůstalo při příspěvku jediném, nýbrž kdybyste chtěl spolupracovat pravidelně, přispět do roka několikrát.

Těším se na laskavou odpověď Vaši a jsem v upřímné úctě Váš

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (118 mm×142 mm), perem na str. 1.

¹ Šalda redigoval Novinu v letech 1908–12. Tábořský přispíval do tohoto časopisu v letech 1910–12.

5

V Praze-III., Lázeňská 6.
18. list. 1910.

Vážený pane profesore,

v Čechách zvykají si vůbec lidé dělat nad člověkem kříž příliš záhy. Nu, není proč se rmoutit: rozhodně jest jedině, aby ho člověk neudělal sám nad sebou. Nu a k tomu máme, tuším, oba ještě hodně daleko¹.

Děkuji tedy za slib spolupracovnícký a těším se z něho upřímně.

Objemnost příspěvku veršového není mně nikterak na závalu a vítám Vaši skladbu „Et in terra pax“ ... upřímně. Nedám jí dlouho čekat na tisk, snad jen jedno, nejvyšší dvě čísla².

Poručím se Vám v upřímné úctě.

Váš

F. X. Šalda

P. S. Korekturu, rozumí se, pošle Vám vždycky tiskárna Leschingrova; prosím jen o její včasné vrácení rovnou tiskárně.

Dopis, 1 list (111 mm×146 mm), perem na str. 1–2.

¹ Šalda snad připomíná nějaký kritický útok na Františka Tábořského. (Kolem r. 1910 však nevyšla žádná básnická sbírka Tábořského – poslední, Hrdinné touhy, je z r. 1906. Může to však být také Šaldova reakce na kritiky, které napadly jeho nové, neotřelé pojetí českého literárního vývoje, jak je vyjádřil ve svém polemickém spise *Moderní literatura česká* (Grosman a Svoboda, Praha 1909).

² Báseň Františka Tábořského *Et in terra pax!* (Zpěv VII. z básně Kacíři) je kapitolou z jeho poémy o Mistru Janu Husovi *Alleluja!* (Fr. Topič, Praha 1919, str. 105 až 129). Časopisecky byla otištěna v *Novině* 4, 1910–11, č. 5.

6

V Praze 23. XI. 1910.

Vážený pane profesore,

ležím již několik dní nemocen a tím omluvte, prosím, že jsem Vám posud nepoděkoval za Váš krásný příspěvek¹.

Po tom, co jsem četl, těším se velmi na celé dílo.

Doufám, že tento Váš příspěvek do „Noviny“ není poslední, a děkuji Vám upřímně.

V nejlepší úctě

oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (109 mm×147 mm), perem na str. 1.

¹ Poznámka se s největší pravděpodobností týká uvedené básně *Et in terra paz!* Kromě ní nebyla v Novině otištěna žádná jiná básnická skladba Táborského.

7

V Praze-III., Lázeňská 6.
23. I. 1911.

Vážený pane profesore,

poznámka Vaše jest ovšem významná a poslal jsem ji ihned do tiskárny, aby ji připojili na konec Vaší básně¹.

V tomto čísle „Noviny“ naleznete také mou poznámku o svých překladech z Lermontova², které od let velmi miluji; napsal jsem ji při příležitosti referátu o studii Folprechtově o tomto velikém ruském básníku. Vyslovuji tam také naději, že snad brzy dáte nám III. svazek svého Lermontova, soudíc podle „Démona“, ježž jste nedávno otisknul v Naší Době³. Pracujete-li opravdu na tomto novém svazku, byl bych Vám zavázán, kdybyste ukázkou z něho vyhradil také mému listu⁴.

Přeji Vám brzkého zotavení z té ošklivosti, které se říká chřipka, a poroučím se Vám s výrazem nejlepší úcty.

Váš

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (118 mm×147 mm), perem na str. 1–2.

¹ Na závěr své epické básně *Et in terra paz!* připojil Táborský poznámku, v níž vysvětluje, proč použil ve své básni, čerpající ve II. zpěvu z Evangelia sv. Lukáše, citátu z Vulgaty místo z Bible Kralické, jíž by byl rád přednost. Nemohl tak učinit, protože by vložil do úst Zikmundových slova, která neproněsl. Srov. Novina 4, 1910–11, str. 173.

² Jde o anonymní Šaldovu poznámku v oddílu Glossy, počínající slovy: „Dr. J. Folprecht vydal studii o Lermontovu“ (Novina 4, 1910–11, str. 190–191).

³ Démon M. J. Lermontova, přel. Fr. Táborský, Naše doba 17, 1910, str. 101–107, 167–176, 262–267, 345–351, 422–428.

⁴ Tomuto přání Táborský vyhověl, jak je zřejmé z další korespondence.

8

V Praze-III., Lázeňská 6.
30. I. 1911.

Vážený pane profesore,

těším se velmi z toho, že máte III. svazek svého Lermontova připravený

*k tisku; ale pak je hřích nechávat jej v zásuvce a netisknout ho!*¹ Pošlete mně, prosím, z něho ukázkou a ovšem i z Puškina². Začel jsem se do těch obou obrů tak, že se mně zprotivělo mnohé z toho, co mně chutnávalo dříve; učím se k vůli nim na stará kolena rusky.

Co píšete o překladech Krásnohorské, věřím Vám úplně; já četl jsem je kdysi, před lety, a již tehdy byly mně nestravitelné. Měl byste při příležitosti říci slovíčko o našich překladech básnických a povědět také své zkušenosti překladatelské³. Málo kdo tuší u nás, jaké šťastné konstelace jest třeba, aby vznikl dobrý básnický překlad.

Buďte zdráv! Upřímně a uctivě

Vám oddaný

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (140 mm×180 mm), perem na str. 1.

¹ Táborský měl svůj třetí svazek překladů z M. J. Lermontova připraven k tisku již v r. 1911. Nakladatelství jej však předložil až o tři roky později, r. 1914. Z té doby také pocházejí poznámky ke 3. dílu, v nichž vysvětluje svůj odklad tím, že čekal na akademické vydání Lermontovových sebraných spisů, které se uskutečnilo za redakce D. J. Abramoviče v letech 1910–1913. Válečné události však vydání opět oddálily, takže k němu došlo až v r. 1918.

² Táborský tomuto přání vyhověl.

³ Na tento podnět reagoval Táborský až o šest let později, když jej vyprovokoval Troppův překlad Lermontovových Básní (Světová knihovna č. 1245–47, J. Otto, Praha 1916) k ostře kritickému článku *O překládání uměleckém* (Naše řeč 1, 1917, č. 3, str. 65–71, č. 4, str. 103–109), v němž programově formuloval svoje překladatelské názory.

9

Velectěný pane profesore,

děkuji Vám za krásné překlady z Puškina a z Lermontova; uvidíte je brzy v „Novině“¹.

S přáním všeho zdaru a s uctivými pozdravy

Váš oddaný

·/.

Nedatovaná vizitka, (110 mm×42 mm), perem na str. 1, bez podpisu. Místo něho odkaz na titulní stranu, na níž je vtištěno: Spisovatel F. X. Šalda. Jak vyplývá z kontextu, byla vizitka napsána po dopise z 30. ledna 1911, neboť obsahuje poděkování za překlady, které si Šalda od Táborského v tomto dopise vyžádal.

¹ Větší část těchto překladů Šalda otiskl v 9. a 11. čísle Noviny. Srov.: *Alexandr Sergejevič Puškin (1799–1837)*. Démon; Elegie; Zimní večer; Tři prameny; Básníku; Úryvek. Novina 4, 1910–11, č. 9. *Básně Michaila Jurjeviče Lermontova (1814–1841)*, Duma; Tři palmy; Proč; Mráčky; Alexandře Osipovně Smirnovové; *Z alba Sofie Nikolajevny Karamzinové*; [Zlomek]; [Před odjezdem na Kavkaz]; Útes; Sen; Hle, dubový lístek se odtrhl od větve rodné...] Prorok; Sám vycházím do utichlé noci... Novina 4, 1910–11, č. 11.

10

V Praze-III., Lázeňská 6a.
28. III. 12.

Vzácný pane řediteli,

dovoluji si obnoviti své pozvání k spolupracovníctví na „Novině“.

Bylo by mně zejména vítáno, kdybyste mně chtěl napsati ze svých bohatých zkušeností nějakou stat o současné poesii, výtvarném umění nebo kulturních snahách ruských¹.

Ale ovšem tím nepředpisuji Vám sujetu: Každý příspěvek Váš bude mně milý.

Z ruských překladů básnických, které jste mně kdysi laskavě poslal, zbyly mně Epigramy Puškinovy: přinesu je brzy².

Jsem v nejllepší úctě

oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (118 mm×150 mm), perem na str. 1.

¹ Jak je patrné z následujících dopisů, Tábořský sice podobný příspěvek přislíbil, k jeho napsání však asi nedošlo. V Novině alespoň otištěn nebyl.

² Viz následující dopis.

11

V Praze-III., Lázeňská 6a.
10. IV. 1912.

Vzácný pane řediteli,

děkuji Vám uctivě za znamenité překlady z Puškina: připojuji je k několika epigramům již dříve mně zasláným a vydám je na ráz všecky¹.

Děkuji Vám také za vlidný slib, že napíšete mně pro „Novinu“ stat o ruském umění výtvarném, a žádám si jen, abyste jej co nejdříve splnil. Počítám s Vaší studií určitě do prázdnin; a snad se nepřepočtu? Těším se na ni upřímně². A mějte můj vřelý dík i za nabídku nebo snad lépe za vyhlídku, že bych mohl čísti v kursech pokračovacích, jež strojíte pro příští rok. Četl bych v nich rád a s chutí; znám leccos, co bych rád pověděl a právě mladšímu obecenstvu pověděl — a pak: vidím v tom i branku, kterou bych snad unkl žurnalismu, jenž mne opravdu tíží a trudí.

Tedy: rád a vděčně přistupuji na Váš laskavý návrh. Studoval jsem odborně — ovšem, jak přirozeno, ne všecky partie se stejnou podrobností — moderní literatury od renaissance, zvláště anglickou, francouzskou i italskou.

Dojde-li tedy ke kursům, o nichž jste se laskavě rozepsal, a bude-li Vám v nich mé spolupracovníctví příjemné, počítejte s ním, prosím³.

S výrazem nejlepší úcty

Vám oddaný

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (112 mm×148 mm), perem na str. 1–2.

¹ Srov.: Z básní A. S. Puškina. Můj epitaf; Historie veršovcov; K podobizně Žukovského; V album E. J. Sosnické; Pro sebe; Odpověď; [Úryvek]; Na Karamzina; Na kn. A. N. Golicyna; Na Fotla; Na Arakčejeva; Na Vo-va; Noc; Zimní cesta; Zlato a ocel; Ozvěna; Anděl; Kvas Petra Velkého, Novina 5, 1911–12, str. 358–361.

² Svůj slib Tábořský nesplnil.

³ Šalda počal přednášet ve Vyšších ženských kursech v listopadu r. 1912. Přednášky se konaly po dvou hodinách týdně v odpoledních hodinách v zimním a jarním cyklu (od října do ledna a od února do května; po roce 1913 vždy jen do konce dubna). Z přednesené látky mohly se dát posluchačky na závěr přezkoušet. V r. 1912–13, kdy se uskutečnily jen dva kursy, vychovatelský a literární, přednášel Šalda v zimním kursu dvakrát po dvou hodinách na tato témata: 1. J. J. Rousseau a počátkové romantismu západního a 2. Karel Hynek Mácha a jeho dědicové. V jarním kursu pokračoval v přednášce Počátkové romantismu západního — Anglie a Německo. Viz *Půlstoletí Vyšší dívčí školy král. hl. města Prahy, 1863–1913*, Praha 1913, str. 70–75.

12

Vzácný pane řediteli,

epigramy Puškinovy budou v čísle v š e c k y: tiskárna se patrně zmýlila v odhadu jejich objemu, když mně hlásila 7 stránek. Máte pravdu: nevydají ani stránky 4 a bylo by opravdu škoda, trhati je ve dvě.

Všecky korektury Vaše jsou řádně provedeny: ujistil jsem se o tom včera při revisi.

Poznámku z historie těchto epigramů, kterou jste mně laskavě poslal v pondělí, uveřejním v „Kronice“ čísla příštího¹.

A vzpomeňte, prosím hned na novo, zase brzy na „Novinu“!

V hluboké úctě

oddaný Vám

F. X. Šalda

Nedatovaný korespondenční lístek (139 mm×89 mm), datum na kulatém razítku: Praha, 8. V. 1912. Adresa napsána perem: Slovatný pán, pan prof. Fr. Tábořský, ředitel Vyšší dívčí, spisovatel, Praha III., 602. Psáno perem na str. 1.

¹ Jde o článek Fr. Tábořského, *K epigramům Puškinovým* (Novina V, 1911–12, str. 412–413), v němž Tábořský poutavě líčí okolnosti, za nichž byl Puškin vypovězen na jih.

13

*V Praze-III., Lázeňská 6a.
2. června 1912.*

Vzácný pane řediteli,

rád bych s Vámi pohovořil o některých věcech literárních a také svých věcech soukromých, i dovoluji si prositi Vás, abyste přijal někdy mou návštěvu buď ve svém bytě nebo v ředitelně — kde jest Vám to pohodlnější.

Těším se na Vaši laskavou odpověď a děkuji Vám předem.

V upřímně úctě

oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (110 mm×174 mm), perem na str. 1.

14

Vzácný pane řediteli,

naše listy se asi zkřížily: psal jsem Vám v neděli prosbu o setkanou. Rád použiji tedy Vašeho laskavého pozvání a navštívím Vás ve čtvrtek o šesté v bytě.

S díkem a výrazem nejlepší úcty

oddaný Vám

F. X. Šalda

Korespondenční lístek (139 mm×89 mm), perem na str. 1, kulaté razítko: Praha 8, 4. VI. 12. Adresa. Vzácny pán pan prof. Fr. Tábořský, ředitel vyšší dívčí školy, spisovatel, Praha III/602.

15

V Praze 8. čce 1912.

Vzácný pane řediteli,

Vaše laskavé pozvání došlo mne ve chvíli, kdy ke své lítosti nemohu již vyhověti mu: za chvíli přijede drožka a odveze mne na nádraží — odjíždím na prázdniny do zapadlého hnízda západomoravského, Starého Hobzí (Althast) u Krmnice. I v Krmnici mám již zamluvený povoz, který mne doveze do Hobzí, takže nemohu svého odjezdu odložit.

I nezbývá mně než prositi Vás, abyste mně dopsal o svém programu a pláň; i já napsal bych Vám pak, jak si to představuji a zejména podal bych Vám návrhy jednotlivých kursů a nastínil stručně jejich obsah¹.

Zatím prosím jen, abyste byl ujištěn, že případný úkol svůj chci provésti svědomitě a taktně a že jsem přístupen všem radám Vaším, ano prosím o ně přímo.

Přeji Vám nejlepší pohody prázdninové a poroučím se Vám uctivě.

Oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 2 listy (112 mm×148 mm), perem na str. 1—2.

¹ Šlo opět o přípravu Vyšších ženských kursů.

16

V Praze 25. 8. 1912.

Vzácný pane profesore,

děkuji Vám upřímně za vlídnost, s níž jste přijal mou knížku¹: slova, jež jste mně napsal, rozradovala mne, poněvadž jsou od Vás, básníka

mimo jiné krásných a výrazných veršů i „Staré komedie“², té jediné pravé žhavé jiskry, která tryskla u nás odpovědí ohni puškinskému a lermon-tovskému.

Poslal jsem knihu básníkovi a odpověděl mně básník: odtud má radost a pýcha.

Buďte zdrav.

Uctivě Vám oddaný

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (110 mm×174 mm), perem na str. 1.

¹ Asi jde o sbírku Šaldových povídek *Život ironický a jiné povídky* (Čs. grafická Unie, Praha 1912).

² Fr. Táborský, *Stará komedie*. Tři nové kapitoly z ní (J. Otto, Salonní bibliotéka č. LXXV, Praha 1892). Jde zde o vybočení z vazby. Mělo být asi: „... básníka, který napsal ... krásné a výrazné verše i ‚Starou komedii‘.“

17

V Praze 1. října 1912.

Vzácný pane řediteli,

děkuji Vám za Váš laskavý dopis i za péči, kterou věnujete uskutečnění kursů.

Dovolím si Vás navštívit ve středu kolem sedmé; přinesu s sebou úplný plán obojího kursu, který budete moci dáti rovnou do tisku¹.

Těším se na Vás a poručím se Vám

v nejlepší úctě oddaný

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (113 mm×158 mm), perem na str. 1.

¹ Šalda připomíná přednášky, které pak měl ve Vyšších ženských kursech v zimním běhu r. 1912–13. Plán byl pravděpodobně otištěn ve formě propagačních letáků a byl plakátován.

18

*V Praze-III., Lázeňská 6.
31. října 1912.*

Vzácný pane řediteli,

promiňte, prosím, že až dnes děkuji Vám za Váš román veršem, za Vašeho „Poutníka“. Nejsem hltoun veršů, čtu pomalu, rád nechávám v nitru vynívat tóny, které ve mně probudily – ano, to a právě to jest mně vlastní rozkoš četby básnické.

Nechci Vám lichotiti a nedovedl bych toho ani, řeknu jen prostý svůj dojem: již dávno nečetl jsem z českých veršů nic tak čistého v intonaci a rytmu v kresbě. Je v tom kus opravdovosti puškinské i kus jeho líbeznosti a spanilosti.

Rmoutí mne, že „Česká Kultura“ jest tak skrovných rozměrů, že nemohu v ní otisknouti Vašeho dílka celého: vydalo by v ní čtyřicet pět stránek a já nemohu v čísle přinášeti průměrně více než 2—3 stránky básní. Ale těším se, že svolíte, abych uveřejnil z něho ukázkou jeden zpěv a že sám určíte, který. S tiskem začal bych hned v příštím, IV. sešitě. Rozumí se samo sebou, že se zachovám podle přání Vašeho a nejmenuji Vás nikomu autorem¹.

Před několika dny zvěděl jsem náhodou, že na mé přednášky jest posud zapsáno 9 — slovy de v ě t posluchaček. Za těchto okolností, soudím, bude nejrozumnější a nejčestnější, vzdáti se jich vůbec. Nač vnucovati se někam, kde o člověka nikdo nestojí a kde není zájmu o jeho práci? Byl bych Vám opravdu, vzácný pane řediteli, zavázán, kdybyste kursy laskavě odvolal a mé přednášky odřekl. Děkuji Vám při tom znova za všecku laskavost a ochotu, kterou jste mně v té věci prokázal, a jsem v nejlepším úctě

oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (111 mm×149 mm), perem na str. 1—2.

¹ Šalda však otiskl celou autobiografickou poému Františka Táborského, která je jakýmsi lyrickým deníkem jeho nenaplněné lásky. Vyšla pod pseudonymem Ignotus. Srov.: Poutník. Román (Česká kultura I, 1912—13). Knižně bylo toto dílo vydáno až posmrtně: Fr. Táborský, *Poutník, román z mého života*. (Lidová knihovna, sv. 54, Pavel Prokop, Praha 1943.)

² Přednášky se přece jen uskutečnily. Přehledná tabulka Vyšších ženských kursů od r. 1912 do r. 1916 je uveřejněna ve Výroční zprávě za 53. školní rok 1915—16, str. 49.

19

V Praze 7. ledna 1913.

Vzácný pane řediteli,

děkuji Vám za laskavé zprávy.

Mluvíím o všech epigonech a dědicích Máchových s úctou a sympatií a budu také tak mluvíiti o J. V. Fričovi; může tedy přibuzenstvo klidně poslouchati nebo dáti si o přednášce referovati¹.

I já přeji Vám v novém roce všeho nejlepšího. Jsem uctivě

Vám oddaný

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (113 mm×148 mm), perem na str. 1.

¹ Týká se Šaldovy přednášky K. H. Mácha a jeho dědicové, konané ve šk. roce 1912—13.

20

V Praze 10. IV. 1913.

Vzácný pane řediteli,

chtěl jsem uveřejniti Vaši jihoslovanskou rapsodii již v sešitě 14¹, ale přejete-li si, odložím ji, až se skončí Epilog Vojnovičův²: bude to však až po několika číslech.

Nezapomeňte, prosím, na slib, že mně napíšete recenzi Holečkových překladů národní epiky srbské³.

Děkuji Vám také uctivě za laskavá slova, jež jste našel pro mou knížku „Duše a dílo“⁴: byla mně od Vás dvakrát milá.

Jsem v nejlepším úctě

oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (110 mm×148 mm), perem na str. 1.

¹ Toto zatím nezjištěné dílo Táborského však v České kultuře otištěno nebylo, nezachoval se v pozůstalosti Fr. Táborského ani jeho rukopis.

² Jde o epos Ivo Vojnoviče, 1912. Čtvrtý zpěv „Smrt matky Jugovićů“, přel. Jan Hudec, Česká kultura I, 1913.

³ Recenzi Holečkových překladů národní epiky srbské Táborský pro Českou kulturu nenapsal.

⁴ F. X. Šalda, Duše a dílo (Čs. graf. Unie, Praha 1913).

21

Vzácný pane řediteli,

musí-li to již býti, tož, prosím, aby ten malíř cajchnoval Ů (U s č á r k o u), ale loudavěji než hlemýžď. Ať na ně nalipá ornamentů vrch věže svatovítské! To všecko proto, aby oddáleny byly věci příští, jimiž hrozíte a z nichž mám již údů třesení¹.

S uctivými pozdravy

Váš oddaný

F. X. Šalda

Nedatovaný korespondenční lístek (139 mm×90 mm), perem na str. 1, datum na kulatém poštovním razítku: Praha, 28. V. 13. Adresa: Vzácný pán, pan ředitel prof. Fr. Táborský, spisovatel, Praha III., 602, Durdízkova ulice.

¹ Nepodařilo se mi zjistit, co má Šalda na mysli.

Hofgastein („Kurhaus Gastein“)
15. srpna 1913.

Vzácný pane řediteli,

děkuji Vám za zprávy, které jste mně poslal z Bystřice na Bled.¹ Po-
byl jsem tam přes čtyři týdny a byly z nejkrásnějších, jež jsem prožil:
je-li kde tvář země opravdu spanilá, jest to zde.

Nyní jsem v Gastýně², studeném, ponurém a nehostinném, a hledím
na pobyt zde jako na očistec: rád odtud odjedu domů, až si odbudu pat-
náct nebo dvacet lánů, které mně předepsali lékaři; což bude na počátku
září.

Nakladateli p. Šolcovi³ psal jsem odsud dopis, nemám však posud odpo-
věď. Myslím, že věc dohovoří se lépe ústně, a tak vyhledám jej ihned,
jakmile se vrátím do Prahy.

O Kursech jsem ještě hrubě nepřemýšlel; ale mám dávnou touhu, pro-
mluviti jednou o Flaubertovi, kterého Francie jednomyslněji a jednomysl-
něji pokládá za svého velkého klassika, i obral bych si jej, nenamítáte-li
nic proti tomu, za sujet prvního cyklu. Námětem cyklu druhého mohl
by býti Neruda⁴.

A ještě jednu důležitou starost mám: před svým odjezdem odevzdal
jsem tiskárně zbývající část rukopisu Vašeho „Poutníka“. Nyní píše mně
prof. Nejedlý, kterému jsem za své nepřítomnosti svěřil redakci⁵, že tis-
kárna žádá si dalšího rukopisu básně Vaší. Já zde nemám po ruce „C. K.“;
prosím Vás, abyste mně sám laskavě napsal, byla-li již celá báseň Vaše
vytištěna nebo zbývá-li ještě něco a kolik.

Přeji Vám vši pohody a poručím se Vám v hluboké úctě.

Oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, dvojlíst (112×151 mm), perem na str. 1–3.

¹ Bled jsou známé lázně v severním Slovinsku na březích stejnojmenného jezera.

² Bad Gastein je lázeňské středisko v jižním Rakousku ve Vysokých Taurách (asi 120 km jižně od Salzburgu).

³ Emil Šolc (1861–1931), český nakladatel. Od r. 1884 pracoval v Telči, v r. 1911 si zřídil nakladatelství v Praze. V letech 1918–1928 působil jako starosta Svazu nakla-
datelů a knihkupeců.

⁴ Šalda zřejmě tento původní záměr později změnil, protože ve školním r. 1923–24 přednášel na téma Drama.

⁵ První ročník České kultury Šalda redigoval v r. 1912–13 spolu se Zdeňkem Ne-
jedlým a Růženou Svobodovou, druhý ročník (1913–1914) jen se Zdeňkem Nejedlým.

V Praze 10. X. 1915.

Vzácný pane řediteli,

sdělal jsem po Vašem přání podrobný přehled látky, kterou chci probrati v letošním kurse. Při jejím rozvrhu postřehl jsem, že není možné, abych vyčerpal ve 40 hodinách, které na můj kurs vypadají, celou nesmírnou látku románu západního i východního; mají-li posluchačky něco z přednášek míti, jest třeba stanouti u každého velkého zjevu několik hodin a zejména rozbořem některého významného díla jeho doložiti, co bylo řečeno in abstracto. Proto postupuji starou svou methodou a spojuji četbu románu s výkladem theoretickým.

Četba asi 8—10 románů za půl roku není nemožností a musí přinésti zisk. Vybral jsem vesměs arcidíla, která jsou i do češtiny (až na jedno) přeložena, jak nechávám v závorkách.

V pátek zahájím tedy své výklady¹.

Jsem s projevem hluboké úcty

oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (130 mm×175 mm), perem na s. 1—2.

¹ Šalda se proto v r. 1915—16 omezil jen na román západní.

V Praze 31. III. 1916.

Vzácný pane řediteli,

k dokončení anglického románu jest mně třeba ještě šesti hodin v dubnu.

Přednášel bych tedy týdně v úterý a v pátek jako posud, jen poslední týden v úterý a ve středu, poněvadž tu na pátek připadá již Velký pátek. Tak bych před Velkou nocí dokončil své thema.

Jsem s výrazem hluboké úcty

Váš

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (142 mm×182 mm), perem na str. 1.

25

Vzácný pane řediteli,

děkuji uctivě za zaslanou summu K 106¹. — Máme z toho alespoň tu zkušenost, že ženský entusiasmus plamem slámy hořící; víc čoudu než ohně! —

Syllabus pro příští kurs vyrobím co nejdříve a pošlu Vám.

Jsem s výrazem upřimné úcty

oddaný Vám

·/·

Nedatovaná vizitka (116 mm×77 mm), perem na str. 1. Místo podpisu odkaz na 1. str., kde je vytištěno: Spisovatel

Dr. F. X. Šalda.

Vizitka tedy musí pocházet z doby, než se Šalda habilitoval, tj. před r. 1916.

¹ Poplatek za jeden kurs ve Vyšších ženských kursech činil 10,— K. Částka 106 K tedy znamená, že Šaldovy přednášky navštěvovalo toho roku jedenáct posluchaček.

26

Přeji Vám, vzácný pane řediteli, vši pohody v životě i v umění¹.

Nedatovaná vizitka (116 mm×172 mm), perem na str. 2. Bez podpisu. Odkaz k uvedenému textu je na str. 1, kde je vytištěno:

Spisovatel

Dr. F. X. Šalda.

¹ Jde asi o blahopřání k narozeninám Františka Táborského, připadajícím na 15. ledna.

27

Vzácný pane řediteli,

děkuji Vám za Vašeho Lermontova; přečetl jsem jej s velikým zájmem, jest to mistrovská podobizna¹.

Velmi zajímala mne také Vaše zpráva o zamrzlém III. díle Vašich překladů lermontovských. Ta Akademie jest vždycky nádherna! A sobě věrná v hloupostech a zbabělosti! Myslím, že ten zamrzlý Lermontov má

i obecnější zájem, a s Vaším laskavým svolením napsal bych o něm noticku do příštího „Kmene“².

Jsem s výrazem upřímné úcty

oddaný Vám

F. X. Šalda

V Praze-III., Lázeňská 6.

8. III. 1917.

Dopis, 1 list (140 mm×188 mm), perem na str. 1.

¹ Jedná se o doslov Fr. Táborského ke 3. dílu jeho překladů z Lermontova, hodnotící básníkův život a dílo. Poněvadž rukopis ležel v nakladatelství České akademie již od r. 1914 a jeho vydání se stále odkládalo, otiskl Táborský svou studii nejdříve časopisecky. Srov.: Fr. Táborský, *M. J. Lermontov. Úvod do jeho vlastního životopisu, do jeho básní* (Naše doba 24, 1917).

² Šalda opravdu reagoval na tuto událost anonymním článkem *Zamrzlý Lermontov* (Kmen I., 1917–18, č. 5., 15. III).

28

Klánovice u Prahy

28. VIII. 1917.

Vzácný pane řediteli,

dovoluji si obtěžovati Vás prosbou a zároveň otázkou, nemohl-li bych učiti výpomocně na Vyšší dívčí, nebude-li letos pokračovacích kursů.

Soudím, že asi mnozí ze řádných učitelů jsou na vojně a že budou asi suplováni, a mně místočko takové v dnešních zlých dobách bylo by více než vítané¹.

Prosím Vás, abyste nezazlil tomuto dotazu, a poručím se Vám s výrazem nejlepších úcty.

Oddaný Vám

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (111 mm×175 mm), perem na str. 1.

¹ Vyšší ženské kursy byly otevřeny i v r. 1917–18 a Šalda v nich opět působil, takže k jeho suplování ve Vyšší dívčí škole nedošlo.

29

Vzácný pane řediteli,

posílám syllabus svého letošního kursu literárněhistorického. Jest to vlastně dokončení cyklu Román západní i východní, z něhož přednesl jsem předloni a loni jen část, ale zároveň koncipoval jsem je tak, aby i pro nové posluchačky bylo celkem¹. Kdybyste dal syllabus tisknout, raďte mně laskavě poslat korekturu – vyřídím ji ihned.

Trvám v hluboké úctě

oddaný Vám

./.

Nedatovaná vizitka (115 mm×71 mm), perem na str. 1. Bez podpisu, místo něho odkaz na 1. str., kde je vytištěno:

Universitní docent

Dr. F. X. Šalda.

¹ Jde nepochybně o kurs ze šk. r. 1917–18, kdy Šalda přednášel na téma *Moderní román východní*. Část II. Na šk. r. 1918–19 bylo ohlášeno již nové téma – *O vynikajících zjevech moderní poesie české*.

30

V Praze-III., Lázeňská 6.
25. 12. 1917.*Drahý pane řediteli,*

děkuji Vám vroucně za vlídnou vzpomínku k mým padesátým narozeninám.

Uspokojil-li jsem Vás někdy svou činností, raduji se z toho a jsem hrd na to.

Setkaná s Vámi jest v mém životě jedna z vzácných tref — pravím tu bez okolků. Vážím si Vás opravdově již z mladých let jako vzácného umělce a stejně vzácné povahy, mezi těmi padělký charakterovými, jimiž jest zabydlen tak hustě náš český svět.

*Jsem v hluboké úctě**Váš cele oddaný**F. X. Šalda*

Dopis, 1 list (145×186 mm), perem na str. 1.

31

Drahý pane řediteli,

nemohu Vás nepozdravit a v duchu neobejmout v tuto svatou chvíli. Tedy: stalo se skutkem — přes všecko, přes pekla úklady.

My, kdo v to vždycky věřili a pro to pracovali, máme svaté právo na radost¹.

*Váš**·/·*

Nedatovaná vizitka (115 mm×70 mm), perem na str. 1. Bez podpisu, odkaz na str. 1, kde je vytištěno: Dr. F. X. Šalda.

¹ Šalda myslí 28. říjen 1918.

32

Drahý pane řediteli,

přeji Vám vši pohody do nového roku 1919 a všeho zdaru naší společně drahé Věci¹!

*Jsem s výrazem upřímné úcty**Váš**2. I. 19.**F. X. Šalda*

Dopis, 1 dvojlist (130×168 mm), perem na str. 1.

¹ Šalda má asi na mysli Vyšší ženské kursy, v nichž ještě ve šk. roce 1918—19 přednášel na téma O vynikajících zjevech moderní poezie české.

33

Vzácný pane řediteli,

děkuji Vám za laskavé řádky.

Jest to všecko dobře míněno, vím — a přece: teskno jest z toho všeho. Máš pocit, že něco pochováváš a že ta profesura jest jen jakýsi náhrobek na to něco: mládí, poesie, volnost...

Buďte zdráv! S uctivými díky

Váš oddaný

F. X. Šalda

V Praze 14. 10. 19.

Dopis, 1 dvojlist (107 mm×171 mm), perem na str. 1.

34

V Praze 2. X. 1919.

Slovutný pane řediteli,

píši ještě několik řádků ad vocem Rádl¹.

Nejde při tom nijak o mé soukromé, ješitné já!

Rozumí se, že byly vždycky a budou vždycky spory a nesouhlasy mezi literáty, filosofy etc. A já jsem poslední, kdo by se pokládal za neomylného a chtěl potlačovati kritiku nebo námitky. Jde jen o ráz takové kritiky; a více ještě: o poslední kriteria a principy, které jsou věcí nadosobní a nad něž nemůže jíti smířlivost, aby se nezvrhla v neopravdovost a bezkarakternost².

Tedy: co byste řekl, pane řediteli, kdybyste s láskou vykládal jako já o tvorbě básnické a nyní přišel někdo a řekl Vám, že p. X., který přednáší s Vámi v téže místnosti, tvrdí Vaším společným posluchačům, že tvorba básnická a domnělá genialita básnická nic není? To že dovede při dobré vůli každý? A to podtrhl Rádl³!

Pani Hennerová⁴, která nebyla nijak proti všem zaujata, pohoršila se právě proto na něho!

Sama spontánně řekla to prof. Rudolfovi Malému⁵.

I řekl jsem si: Nač tedy hýbat ústy a jazykem? Je-li tomu tak, to nejlépe zavřít tu boudu a jít na procházku.

Tedy a tolik na vysvětlenou, že nejde o malichernosti a lapálie! A nejméně již o nějakou podrážděnou mou marnivost.

S výrazem upřímné úcty

Váš

F. X. Šalda

Dopis, 1 list (157 mm×205 mm), perem na str. 1—2.

¹ Emanuel Rádl (1873—1942), český filosof přírodovědně vzdělaný, jenž dospěl ve svém složitém vývoji až k podřízení filosofie teologii. Jeho hlavními spisy jsou Dějiny biologických teorií od konce 17. stol. (německy 1905, česky 1909) a Dějiny filosofie (1932—33).

² Šalda zde naráží na polemiku, kterou vedl r. 1917 s Emanuelem Rádlm v Kmenu, kde na Šaldovu obranu vystoupili Rudolf Malý a Ferdinand Pujman, a ve Venkově. Rádl uveřejňoval své ostře protišaldovské zaměřené úvahy v téže době v časopise Nový věk. Shrnul je poté ve zvláštním otisku pod názvem *F. X. Šaldova filosofie* (Praha 1918). Šalda byl oprávněně znechucen způsobem Rádlovy kritiky. Rádlovi se sice podařilo vystihnout některé příznačné rysy Šaldova stylu: bojovnost, polemičnost jeho kritik a romantický způsob jeho vyjadřování, často však Šaldovi podkládá zásady, jež mu nikdy nebyly vlastní. Způsob Rádlovy kritiky je značně dogmatický: z náhodně vytržených citátů vyvozuje mnohdy pravý opak toho, co píše Šalda.

³ Ke zmíněné kolizi došlo snad ještě ve Vyšších ženských kursech, v nichž spolu se Šaldou učil od poloviny ledna 1919 i doc. dr. Emanuel Rádl. Ten pokračoval v přednáškách zesnulého prof. dr. Františka Čády Velikáni filosofie a myšlenkové proudy v dějinách filosofie, IV. část. Na podzim r. 1919 však již ani jeden z nich ve Vyšších ženských kursech nepřednášel. Ve Výroční zprávě za 57. školní rok 1919–20 není filosofie vůbec zastoupena a literární téma přešel po Šaldovi, jenž byl v březnu r. 1919 jmenován řádným profesorem Karlovy university, doc. dr. Miloš Weingart.

⁴ Marie H e n n e r o v á - P u j m a n o v á (1893–1958) navštěvovala Vyšší ženské kursy jako absolventka Vyšší dívčí školy od r. 1914 do r. 1919, tedy v době, kdy se vrátila do Prahy z Českých Budějovic — po ztroskotání svého prvního manželství. V r. 1919 se vdala podruhé, tentokrát za Ferdinanda Pujmana. Po všechna léta navštěvovala přednášky F. X. Šaldy.

⁵ Rudolf J. M a l ý (nar. 1889), český idealistický filosof a spisovatel, redaktor almanachu *F. X. Šaldovi k padesátinám* (1918). V Šaldových polemikách s Emanuelem Rádlm stál spolu s Ferdinandem Pujmanem na Šaldově straně.

35

Velectěný pane,

pan Makovskij uložil mně, abych se staral o českou poesi v jeho sborníku „Umění Slovanů“¹. I dovoluji si prositi Vás, abyste mně dal laskavě do I. čísla scénu ze svého krásného překladu dramatu Lermontovova. Budu Vám za ni velmi zavázán.

Jsem se starými přátelskými vzpomínkami

Váš

./.

Nedatovaná vizitka (111 mm×67 mm), perem na str. 2. Bez podpisu, odkaz na str. 1, kde je vytištěno:

F. X. Šalda
Docteur ès lettres
Professeur à l'Université Tchèque de Prague.

Vizitka pochází asi z let 1922–1923.

¹ Časopis *Umění Slovanů* vycházel i pod názvy *Искусство славян* a *Umenie Slovanov* střídavě v Praze, Bratislavě a v Brně v letech 1923–26. Tábořský se stal skutečně jeho spolupracovníkem. Místo vyžádané ukázky z jeho překladu *Maškarního plesu* zde však bylo otištěno v Českém literárním oddíle (zařazenem do 1. čísla 1923) jeho tlumočení Puškinovy básně André Chénier, (Srov. *Искусство славян* 1923, вып. 1, Прага-Братислава, str. 56–58). Totéž číslo obsahuje i *Русский литературный отдел*. Ostatní čísla již tyto přílohy nemají. Úvodním článkem prvního ročníku tohoto časopisu je studie Františka Tábořského *Ruská ikona* (tamt. str. 5).

BLÄTTER VON F. X. ŠALDA AN FRANTIŠEK TÁBORSKÝ

Aus dem Briefwechsel zwischen F. X. Šalda und František Táborský sind nur Šaldas Briefe aus den Jahren 1906—1922, die in der Verlassenschaft Fr. Táborský's im Literarischen Archiv der Gedenkstätte nationalen Schrifttums in Prag hinterlegt sind, erhalten geblieben.

Im grössten Teil der Blätter handelt es sich um die redaktionelle Zusammenarbeit Šaldas mit Táborský. Šalda wendet sich in ihnen gewöhnlich an Táborský mit der Bitte um Beiträge für die Zeitschriften, in deren Redaktionen Šalda nach und nach wirkte. Diese Korrespondenz offenbart uns Šalda als energischen und initiativen Redakteur mit weitem kulturellem Horizont. Sie enthält auch eine Reihe interessanter literarischer Ansichten Šaldas, die bezeugen, dass er auch die russische Literatur gründlich kannte. Die Mehrzahl der Briefe aus den Jahren 1912—1917 betrifft die pädagogische Zusammenarbeit Fr. Táborský's mit F. X. Šalda. In dieser Periode hielt Šalda Vorträge in Höheren weiblichen Kursen, welche Táborský im Jahre 1912 an der Höheren Töcherschule in Prag, woselbst er als Direktor wirkte, organisiert hatte. Diese Vorträge währten bis zum Jahre 1919, und Šaldas dortiges Wirken kann als gute Vorbereitung für seine weitere Laufbahn als Hochschulprofessor angesehen werden.

Übersetzt von *J. Hild*